

Miluju ten moment chuti a radosti, že něco vzniká

ZASTUPOVÁN OSA
OD 1999. V DATABÁZI
MÁ REGISTROVÁNO
179 HUDEBNÍCH DĚL.

O frontmanovi Tata Bojs je známo, že je renesanční osobností. Pro svou kapelu neskládá jen písničky, ale její hudbu doplňuje i audiovizuálními projekcemi, vytváří poutavé booklety, výstavy a nově i katalog. Povídali jsme si spolu v Karlových Varech, po vydařeném koncertu v tamních Císařských lázních. Ty label Big Boss po dobu konání filmového festivalu přeměnil na výjimečný koncertní prostor Kaiser 54, kde se i díky kouzlení Dušana Neuwertha kapele skvěle hrálo.

TEXT: BARBORA VRABLÍKOVÁ

Užili jste si včerejší koncert?

Jasně, bylo to bezva. Interiér Císařských lázní je překrásný, horší je to tam s akustikou. U prostorů s dlouhým dozvukem je důležité, aby bylo rozumět zpěvu. Snad se tohle Dušanovi podařilo, ačkoli to asi nešlo ošetřit plošně.

Podle tebe je tedy porozumění textu zásadní pro to, aby tě koncert bavil? V případě koncertu zahraniční kapely ti nezřetelnost textu nevádí?

Když nerozumím české kapele slova, koncert si tolik neužiju. I v kontextu našich písniček je pro mě verbální sdělení stejně důležité jako hudba samotná. Písnička pro mě začne fungovat až v momentě, kdy do sebe obojí zaklapne. U zahraničních kapel to mám jinak, vnímám spíš celkovou náladu a energii. Text mě začne zajímat až v případě, kdy mě hodně baví interpret. Nevím, proč to tak je. Asi proto, že neumím tak dobře anglicky.

Z toho soudím, že má Dušan v kapele klíčovou roli.

Rozhodně. Je jejím pátým členem, jezdí na každý koncert. Už dlouho je uvnitř soukolí, mnoho let s námi písničky taky dělá a ví přesně, jak má ten který zvuk finálně znít. Snaží se zoptimalizovat výsledek v kontextu různých prostorů. To je práce v reálném čase, jakou může dělat opravdu jen člověk, který kapelu dobře zná.

Je pro vás nepříznivá akustika důvodem, proč si nevyberete jinak prostorově velkorysý a vizuálně zajímavý prostor?

Záleží na tom, kdo a s jakou ideou nás osloví. Někdy dokonce odehrajeme koncert ve skoro nehratelných prostorách, protože má benefiční přesah, který je nám sympatický. Třeba v Pražské křižovatce, kde se dá hrát snad pouze akusticky. Lidé tam koneckonců jdou s tím, že třeba nedostanou plnohodnotný hudební zážitek, ale chtějí podpořit nějakou ideu.

Máte pro takové případy akustické verze písniček?

Máme dvě až tři verze koncertů. Třeba elektroakustická je takzvaně na stojáka, kdy na jedné noze stojím za zvednutou bicí sadou a druhou nohou šlapu velký buben. Je to nepohodlná varianta, ale vznikla kvůli poptávkám malých klubů, kam se na pódium normálně nevejdeme, nebo kvůli nízkým pódíím. Když sedím za bicími bez riseru, vidí mě jen první dvě řady, a nemám tak možnost navázat kontakt s publikem.

Mluvil jsi o kontaktu s lidmi. I s různými způsoby vyvyšování se ti přes hmotnou bariéru bicích musí kontakt navazovat mnohem hůře než třeba kytaristovi.

Během let jsem čím dál častěji narážel na to, že se za bubny vzadu na pódiu při zpívání cítím trochu blbě. Takže jsem se posunul dopředu a hrajeme už pár let všichni čtyři v řadě, jako Kraftwerk. (smích) A když s námi hostuje druhý bubeník Tomáš, jsou jeho bicí vzadu na středu nebo se střídáme na mých. Když mám potřebu si trochu zablnout a zrovna nemusím bubnovat, vylezu na basovou bednu za sebou a využiju ji jako malé pódium, na kterém tančím. A když pár písniček hraje Tomáš, můžu být v přední linii.

A tam je komunikace s publikem zřejmě o něčem jiném.

Tam je to napřímo, pomyslná hranice mezi námi se lépe maže. Baví mě být uvnitř té energie, je to nabíječčí. Koncert si víc užiju, když vidím, jak jsou lidé pod pódium rozesmátí, baví je to a tančí. Občas skočím za nimi a tančíme spolu.

Není pět lidí v řadě náročných na šířku prostoru?

Na šířku ano. Ne tolik na hloubku, což je skvělé v případech, kdy máme koncert s vizuálem – za nás se dají vyskládat LED stěny, je možné pracovat se scénografií a zároveň je spousta prostoru pro pohyb.

Na koncertě mi jako nejsilnější moment přišla skladba S ní, při které stojíš u mikrofonu před lidmi. Taky to tak vnímáš?

Na konci této písničky mívám trochu problém. Je tam taková vrcholící velká klenutá melodie, která mě, ani nevím proč, strhává k malému šílenství. (smích) Nekontroluju se a někdy dělám divoké věci. Už se párkrát stalo, že jsem zahodil stojan, který v letu bouchl Mardošu. Nebo jsem ho zničil. V tu chvíli nevím, co se se mnou děje. Ale je dobré, když se na koncertě nálady střídají, paleta musí být pestrá.

Loni jste oslavili výročí třicet let, které jste doprovodili ohromnou výstavou v Doxu a ke kterému jste vydali knihu. Vnímáš tohle všechno jako předěl, který

něco ukončuje a něco začíná?

Ta kniha je pro mě hlavně symbolickou tlustou čarou, která tu éru uzavírá a uchová ji na věky. Když člověk dlouhá léta vrhá energii nějakým směrem a má za sebou určité

Když nerozumím české kapele slova, koncert si tolik neužiju. I v kontextu našich písniček je pro mě verbální sdělení stejně důležité jako hudba samotná.

penzum práce, je vždycky dobré to uzavřít. Proto se výtvarným umělcům vydávají katalogy. My jsme si vydali Tatalog. Výstavu jsme udělali proto, že jsme chtěli oslavit třicet let trochu jinak, než to kapely dělávají.

Nehrát se symfoňáky?

Třeba. A to už jsme si navíc zkusili. Výstava mě napadla hlavně proto, že jsme vždycky kladli na celkovou vizualitu velký důraz. Troufám si říct, že větší než u leckterých českých kapel. Leoši Válkovi z Doxu se ten nápad zalíbil, tak se to celé rozběhlo.

Asi vás pak čekalo hodně práce.

To ano, poslední dva měsíce příprav

jsem v Doxu skoro spal. Když na tu dobu zpětně vzpomínám, možná bych ji co do pracovního zanícení připodobnil k období tvorby Nanoalba. Asi bych znova nedokázal vygenerovat tolik síly a alespoň v nejbližší době bych už ani moc nechtěl, aby se to opakovalo.

Něco se tedy uzavírá. A co začíná?

To právě nikdo neví. Kapela pořád funguje a chceme hrát, dokud nám to naše těla dovolí. (smích) Možná natočit ještě pár desek. Je to asi trochu s podivem, ale nás to po těch třiceti letech pořád baví! Pochopil jsem, co je to za sílu, která třeba Rolling Stones i v dědečkovském věku táhne na pódium. Na hodinu a půl jsi vytržená z reality, dostaneš se do jiného světa. A myslím si, že kdyby byl mezi námi jeden, kterého to začne bavit trochu méně, v celku se to projeví a postupně se to celé začne rozkládat.

Takže se těšíte na každý koncert?

Nehrajeme tak často, abychom se těšit přestali. A těšíme se i na soustředění, kde vznikají nové věci. Je strašně zábavné, když ti písnička vzniká pod rukama. To je jak se sochou nebo akvarelem, když se rozpijejí vlasečnice kaligrafické tuše. Tady změníš jeden zvuk nebo vyměníš kytaru za jiný nástroj, a ta věc najednou ožije a zní jinak. Ještě v sobě cítívám energii, která mi dává sílu strávit nad písničkou noc. O půl čtvrté ráno najednou koukám, kolik je hodin, a vzpomenu si, že ráno vstávám s dětmi do školy. A když se pak probudím, kupodivu nejsem moc unavený.

Tak to ale asi nejde délat dlouhodobě...

Samozřejmě tě to po čase doběhne. Ale teď mluvím o tom momentu chuti a radosti, že něco vzniká. To vnímám jako celkem vzácné chvíle, kterých nebývá za rok zase tolik. Pak je člověk ochoten tomu obětovat maximum. Při tvorbě Tatalogu jsme na Hithitu vymysleli odměny ve formě osmi akvarelů vložených do knihy a patnácti kreseb přímo na prázdnou stránku. Na nich jsem přes den

Foto: Tomáš Krist

pracoval v ateliéru, a když pak večer děti usnuly, měl jsem ještě chuť a sílu jít do suterénu pracovat na demáčích ze soustředění. Nerad bych vypadal jako bláznivý workoholik, jsou to opravdu vzácné chvíle, kdy cítím, že se něco děje a já to musím chytit. Pak zase přijdou měsíce bez inspirace.

Řekl jsi, že ve své tvorbě reaguješ na věci, které se tě bezprostředně týkají, včetně těch, které se odehrávají ve tvém nitru. Vypadá to, že ti inspirace pořád nedochází.

Neustále se něco děje, jsem konfrontován s novými životními situacemi. Anebo se starými, převlečenými za nové, na které se díváš trochu jinak. Zkoumám tím sám sebe. Třeba v textech je pro mě čím dál složitější sdělit vnitřní pocit slovy. Laťka našich textů je celkem vysoko i díky Mardošovi, který je skvělý textař. Dřív jsem to řešil míň, jak to padalo, tak to šlo ven, kdežto teď udělám třeba deset verzí jednoho textu a ve finále zjistím, že se vyjadřuju pomocí stejných spojnic jako před lety. Otázka pak je, kde je hranice vlastního rukopisu a kde začíná takzvaná sebevykrádačka. (smích)

Posouváte se s novým albem někam jinam?

Zatím máme nahozených šest písníček, takže je těžké to hodnotit. Sebe člověk asi nezapře, takže budou nejspíš zase znít jako Tata Bojs a zase budou překryté mým zpěvem, který má svá omezení. Ale řekl bych, že se hudbu pokaždé snažíme dělat překvapivě. Pak se nám taky občas stává, že když si po měsíci poslechneme demo-verzi, tak se divíme, kam pod tou kompozicí zmizela původní hezká písnička.

Nestává se tedy, že byste dospěli k rozhodnutí výrazně se stylově posunout?

Když se podívám těch třicet let zpátky, mám pocit, že jsme se posouvali neustále. Otázka je, jestli to bylo vždycky k lepšímu. Je to vždycky hodně spojené s obdobím, které člověk právě žije. Působení kapel tkví v synergii jejich členů. Album zní tak, jak zní, protože vzniklo

Foto: archiv Milana Caise

v určité době, s určitými lidmi, kteří se zrovna nacházeli v určitých životních situacích. Kdybychom se teď tisíckrát snažili udělat druhé Futuretro, nepovede se to a taky by to byla blbost.

Takže to necháváte prostě plynout?

Přesně tak. Nápady z nás padají, a když máme trochu hotovější demoverzi, opatrně ji pustíme někomu z našeho širšího okruhu a poslechneme si jeho názor. To jsou důležité postřehy zvenčí, se kterými se dá pracovat dál. Po prvním nezasvěceném poslechu je člověk schopný líp zhodnotit celkový dojem z písně, který my zevnitř nevnímáme.

A jste ochotni na základě nepřiznivě zpětné vazby písničku úplně překopat, nebo ji raději zahodíte?

My písničky nezahazujeme. Máme spoustu těch, které se na předěšlá alba nevešly, a teď se k nim vracíme. Zase to je ten přirozený proces. Někdy se ocitáš v období, kdy ti zrovna nerezonuje tohle téma nebo tahle melodie. Ale po čase ta písnička najednou začne fungovat, přijde ti inspirativní a máš pocit, že z ní můžeš něco vykřesat.

Mluvili jsme o inspiraci, kterou získáváš ze svého nitra. Nevykrádaš někdy sám sebe – třeba malbou na úkor hudby a naopak?

Když mám zajímavé téma, cestu ven si vždycky najde. Když to nejde přes hudbu, vznikne třeba akvarel nebo socha. Jsou témata, která mohou jít ven oběma směry, a pak témata, kterým spíš než konkrétní zasazení do písňového tvaru sluší abstraktnost a větší neuchopitelnost.

A nemůže to být potom naopak tak, že to téma vysublimuje z nitra ven skrze akvarel a pak se s ním lépe pracuje dál?

Když jsme dělali Ležatou osmičku, byl jsem po nehodě na motorce půl roku doma a z té nudy jsem pak začal pracovat. Nahazoval jsem demoverze písniček a zároveň jsem měl potřebu nehotové hudební skici ztvárnit

i vizuálně. Ke každé skladbě na albu vznikl akvarel, který popisuje pocit prvního náhozu, a mnohdy proto ani neodpovídá jejímu konečnému tvaru. Takhle to ale nebývá vždycky.

**Když mám
zajímavé téma,
cestu ven si
vždycky najde.**

**Když to nejde
přes hudbu,
vznikne třeba
akvarel nebo
socha.**

Podle toho, co jsi mi už řekl, tě asi neláká jedno z toho na čas přestat dělat...

Ještě jsem nepocítil potřebu s něčím skončit. Zatím se mi to hezky doplňuje, a když chvilku dělám jedno, začíná se mi stýskat po tom druhém. Oproti dřívějšímu ale už netrávím tolik času s nástrojem, už několik let necvičím na bicí. Baví mě spíš písničky tvořit a moje hra je uzpůsobena čistě jejich podpoře a tomu, co zároveň zvládnou zazpívat. Čím dál víc mě zajímá kvalita úderu a radost z poslechu obyčejného rytmu, který kapelu táhne dopředu. Taky nehrajeme jazz, ale rokenrol, že ano. (smích)

Je jasné, že pracuješ pro celek. Ale kdybys teoreticky chtěl a pracoval na tom, tak bys nějaké bubenické

ekvilibristiky také zvládl, nebo ne?

Jsem přesvědčený, že každý člověk může zvládnout všechno, na co si vzpomene. Je to jen otázka nasměrování vůle a času, které tomu chce dát. Vždycky si vzpomenu na Forresta Gumpu, který se rozhodl, že bude hrát ping-pong, a tak ho hrál pořád, až byl nejlepší na světě.

Každý rok hraješ koncert s Petrem Niklem a Svátečním popem. Co ti to ve srovnání s Tata Bojs dává navíc?

Je to jiný přístup a asi i víc svobody. Petra jsem poznal už v roce 2000 při spolupráci na projektu Hnízda her v Rudolfinu a Sváteční pop byl přirozeným vyústěním našeho kamarádství. Vždycky mi přišlo, že i přes svoji teatrálnost a klaunovství v sobě mají Petrova vystoupení zakuklený silný písničkový charakter. Jednou jsem mu po jeho koncertě řekl, že se mi jeho písničky moc líbí a že by mě bavilo je rozvést a k jeho zpěvu a buzuki přidat bicí a další zvuky. On tomu byl otevřený, a tak jsme přizvali ještě Ondru Smejkalu s didgeridoo a Juru Hradila na klávesy. A jak jsme měli nástroje rozložené ve studiu, začali jsme jamovat. Najednou vznikaly neuvěřitelné barvy a atmosféry, které jsme nahráli. Tak vznikla kapela, se kterou máme jeden nebo dva koncerty do roka. Je to pro nás svátek neboli Sváteční pop.

V červnu se rozdaly Výroční ceny OSA. Ty jsi loni navrhl sošku. Jak ses do pracoval k finální podobě?

Řekl jsem si, že ji zkusím pojmout jako malou sochu, která se dá dobře uchopit do ruky. A protože je to OSA, bavilo mě pracovat s principem osové souměrnosti. Činnost OSA vnímám trochu jako detektivní práci, proto jsem pracoval taky s principem lupy. Sklo pak poskytuje různé průhledy a další optické efekty, které u jiného pevného materiálu nenastávají. Chtěl jsem, aby ta soška měla vtip, křehkost, subtilnost a zároveň i váhu a aby byla hezká v polici. ☒